

EKONOMİ POLİTİK

“Yeni” Milli Gelir Serisi Üzerine Gözlemler

Erinç Yeldan, 21 Aralık 2016

TÜİK 2009 bazlı “yeni” milli gelir serisini yayınladı. TÜİK uzmanlarının uzun süredir üzerinde çalıştığı yeni seri, **Avrupa İstatistik Birliğinin ESA-2010** metodolojisinin uygulanmasına dayanıyor. İstatistik Kurumu daha önce 1968, 1993 ve 2008’de de benzer güncellemeler yapmış idi. Son güncellemeye göre 2015 itibariyle toplam milli gelirimiz eskisine görece %19.7 arttı ve 2 trilyon 337 milyar TL oldu. Dolar bazında da kişi başına düşen gelirimiz 9,247 yerine, 11,014 dolar olarak duyuruldu.

Hemen belirtelim ki, söz konusu “düzeltmelerin” ardında TÜİK çalışanlarına “yukarılardan bir yerden emir verilerek rakamların şişirildiği” gibi basit bir komplo teorisinin sonucu olduğu kanısında değiliz. Bu tür çocukça ve saf bir açıklamanın her şeyden önce TÜİK çalışanlarının emeklerine saygısızlık anlamına geleceğini ve ekonomik verilerin hazırlanmasında böylesine basit açıklamaların çok kolaycılık olacağını vurgulamak isteriz. İstatistiksel yöntemlerin ve verilerin daha kapsayıcı bir biçimde tahmin edilmesi yönündeki çalışmalar elbette önemlidir ve desteklenmelidir. Nitekim, TÜİK’in açıklamalarına göre 1998 bazlı “eski” seri ile, 2009 bazlı “yeni” seri arasında 2012 itibariyle oluşan yüzde 10.79’luk farkın, yüzde 7.97’si “ölçüm sorunlarından kaynaklanan farklılıklardan” doğduğu ifade edilmektedir.

Ancak, mevcut çalışmada açıklanmaya muhtaç önemli sorunlar olduğunu vurgulamamız gerekmektedir. Öncelikle, yeni milli gelir serisinin harcama ve tasarruf dengesine ilişkin bileşenleri açıklanması gereken çok büyük sapmalar içermektedir. Şöyle ki, yeni milli gelir serisinde en önemli değişikliğin sabit sermaye yatırımlarında yeni alanların hesaba dahil edildiği şeklindedir. Artık Ar-Ge ve “silah” harcamaları da “yatırım” harcaması olarak nitelendirilmiş ve seriye eklenmiştir. (Ancak TÜİK’in yeni sabit sermaye yatırımları tablolarında bu detay veriler açıklanmamaktadır). Bunun yanında eski seride milli gelir içindeki payı yüzde 4.4 olan inşaatın payı, bu sefer yüzde 8.2 olarak yukarıya revize edilmiştir. (Müteahhit kapitalizmi diye betimlediğimiz Türkiye ekonomisinde bunda şaşılacak bir şey yok).

Dolayısıyla, Türkiye’nin 2015’teki toplam yatırımları milli gelire oran olarak yüzde 28.6’ya çıkmıştır (eskiden bu oran yüzde 18.3 idi). Milli gelir muhasebesinde cari açık (dış açık) “tasarruf eksi yatırım harcamaları” özdeşliğine dayanır. Bu özdeşliği izleyerek 2015’de yüzde 4 düzeyinde olan cari işlemler açığı verisini kullandığımızda da Türkiye’nin yeni *tasarruf oranı yüzde 24.6* olarak ilan edilmektedir. (Oysa eski oran yüzde 14 idi).

Yani Türkiye birden bire milli gelirinin üçte birini yatırıma ayıran, *yüksek tasarruflu* bir ülke olup çıkmaktadır. Bu olgu Türkiye’yi yüksek yatırım, yüksek tasarruf, yüksek büyüme hızlı bir *Uzak Asya ekonomisi* görünümüne yaklaştırmaktadır. Oysa bizler

neredeyse kırk yıldır Türkiye’yi düşük tasarruflu, yüksek dış ticaret açığı olan ve yüksek dış borç biriktiren bir *Latin Amerika* ülkesi olarak değerlendirmekteydik. Bundan böyle bu değerlendirmeye ortak olan IMF, Dünya Bankası ve hatta Kalkınma Bakanlığı’nın *Orta Vadeli Program* metinleri de geçersiz konumdadır.

İkinci sorun milli gelirin yıllık büyüme hızının hesaplanmasındaki kavram kargaşalığıdır. Eski metodolojide cari fiyatlarla tahmin edilen milli gelir, baz yılı fiyat endeksi aracılığıyla indirgenerek enflasyondan arındırılmakta ve *sabit fiyatlarla reel düzeyi* belirlenmekteydi. Yeni milli gelir metodolojisi ise büyüme hızını “*zincirlenmiş hacim endeksi*” kavramına bağlamaktadır. Bu kavramda son iki yılın fiyatlarının hareketli ortalaması kullanılarak, reel milli gelirin büyüme hızı hacimsel zincirlemeye dayalı bir endeks değeri olarak verilmektedir. Yani, artık sabit fiyatlarla reel milli gelir verisi tarihe karıştırılmış yerine sadece endeks rakamları getirilmiştir. Bunun sonucunda ise, iktisatçıların “*sermaye – çıktı*”, ya da “*emek – çıktı*” oranı, ya da “*emeğin marjinal hasılası*” gibi temel kavramlarının hesaplanması olanaksız hale gelmiştir.

Bu teorik sorun yanında, pratik olarak bu türden hesaplamanın sonucunda son üç yılda milli gelirin büyüme hızı birden bire neredeyse iki misline fırlamıştır. Bu hesaplama yöntemiyle, Türkiye’nin 2009 kriz sonrasında (2010-2015) yıllık ortalama büyüme hızı yüzde 4.9 yerine yüzde 7.9’a çıkmış ve milli ekonomimiz dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisi konumuna ulaşmıştır.

Konuyu şöyle bir hipotetik örnekle açıklamaya çalışalım. Bir ülkede birinci yıl 100 olan milli gelir, ikinci yılda bir kriz ile birlikte 50’ye gerilemiş olsun. Büyüme hızı *eksi yüzde 50* olur. Üçüncü yıl milli gelir 100’e tekrar yükselir ise, bu sefer bu yılın büyüme hızı yüzde 100 olarak hesaplanacaktır. Milli gelir iki yıl sonunda hiç değişmediği halde, son iki yılın basit büyüme ortalamasını alırsak yüzde 25 büyüme verecektir. Bilmem anlatabiliyor muyuz?

Ama dedik ya, 2009 baz yılı olarak yanlış seçilmiş bir yıl. ESA-2010 metodolojisi uygulanacak ise, Avrupa İstatistik Birliği gibi biz de milli gelir hesaplamalarında 2010 yılını baz olarak kabul etsek ve bunu da 2012 bazlı *Girdi Çıktı Tablosuna* bağlamış olsaydık daha sağlıklı olmaz mıydı?